

Торгівля з ЄС в рамках поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю

Роз'яснення переваг поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю (ЗВТ+) між Україною та ЄС

Підготували
Марк Хейлієр та Валерій Пятницький

СТА
ECONOMIC & EXPORT ANALYSTS LTD

в рамках співробітництва із



**Міністерством економічного розвитку і
торгівлі України**

та

Торгівельно-промисловою палатою України

Роз'яснення поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю (ЗВТ+)

Що таке ЗВТ+?

Поглиблена та всеосяжна угода про вільну торгівлю (ЗВТ+) між Україною та ЄС – це широкомасштабна за змістом торговельна угода, яка спрямована на зменшення та скасування тарифів, які застосовуються сторонами щодо товарів, лібералізацію доступу до ринку послуг, а також на приведення українських правил та регламентів, що стосуються бізнесу, у відповідність правилам та регламентам ЄС з метою забезпечення вільного руху товарів і послуг між двома сторонами та взаємного недискримінаційного ставлення до компаній, товарів і послуг на території України та ЄС.

Що це дає Україні?

За деякими розрахунками¹, у довгостроковій перспективі ЗВТ+ між Україною та ЄС забезпечить зростання ВВП України на 0.5% щороку, а також загальне підвищення добробуту громадян на 1.2% на рік². Що стосується економічних показників, обсяг експорту до ЄС має зрости приблизно на 6.3%, обсяг імпорту товарів з ЄС – збільшиться на 5.8%, а середня заробітна плата в Україні - зрости на 5.5%.

¹ ECORYS (2008 р.): Оцінка впливу ЗВТ+ між ЄС та Україною на стабільність торгівлі

² Інститут економічних досліджень та політичних консультацій Німецької Консалтингової Групи (2011 р): Кількісна оцінка можливих варіантів регіональної інтеграції України

Які питання охоплює ЗВТ+?

ЗВТ+ – це значно більше, ніж просто угода про лібералізацію тарифів. ЗВТ+ складається з 15 глав, 14 додатків та 3 протоколів і охоплює широке коло комплексних питань, включаючи наступні:

- Доступ до ринку (тарифи): ЄС та Україна скасують ввізні мита на більшість товарів, що імпортуються.
- Правила визначення походження товарів: українські товари, що ввозяться до ЄС на умовах безмитної торгівлі, зможуть містити в собі вхідні складові з України, ЄС та окремих середземноморських країн, що підвищить їх конкурентоспроможність.
- Технічні регламенти: Україна забезпечить відповідність своїх регламентів та процедур регламентам та процедурам ЄС, сертифіковані товари вважатимуться такими, що відповідають вимогам ЄС і не потребуватимуть додаткових перевірок.
- Санітарні та фітосанітарні заходи: Україна забезпечить відповідність європейським вимогам власних заходів в сфері сільського господарства та заходів щодо безпеки харчових продуктів, сертифікована продукція вважатиметься такою, що відповідає вимогам ЄС та не потребує додаткових перевірок.
- Торгівля послугами: українські підприємства отримають можливість продавати окремі послуги в країнах ЄС на кращих умовах, ніж будь-які інші країни, а в деяких випадках отримають право на застосування національного режиму. Угода надає українським постачальникам послуг право на заснування представництв (за умови виконання певних вимог) та автоматично поширюється на нові послуги в майбутньому.
- Державні закупівлі: Україна буде запроваджувати правила ЄС щодо державних закупівель, що дозволить українським підприєм-

ствам змагатися за отримання державних замовлень в країнах ЄС на таких самих умовах, що і європейські компанії.

- Спрощення митних процедур: митні органи України та ЄС співпрацюватимуть з метою спрощення митного оформлення та митних процедур на кордоні за умови впровадження адекватних заходів для недопущення шахрайства.
- Інші питання:
 - Пов'язані з торгівлею енергетичні питання
 - Інструменти торговельного захисту
 - Інтелектуальна власність
 - Конкурентна політика
 - Рух капіталу
 - Прозорість
 - Торгівля та сталий розвиток.

У чому полягають поширені непорозуміння?

Підписання ЗВТ+ не дозволить Україні торгувати з іншими країнами

Це не так

Дехто стверджує, що Україна буде змушена скорегувати або скасувати існуючі торговельні угоди з тим, щоб виконати вимоги ЗВТ+ з ЄС, що матиме негативний вплив на відносини України з традиційними торговельними партнерами. Це не так. Існуючі угоди України про вільну торгівлю базуються на тарифах і тому преференції в торгівлі товарами, передбачені цими угодами, залишатимуться. Водночас товари з ЄС отримують доступ до ринків України на умовах, які адекватні тим, що застосовуються до існуючих преференційних торгових партнерів України. За таких умов українські споживачі можуть віддати перевагу купівлі товарів з ЄС, а не з існуючих зараз джерел. Разом з тим, оскільки ЄС вже веде торгівлю з традиційними торговими партнерами України, ніщо не заважатиме Україні продовжувати вести свою торгівлю так само і після її переходу на європейські правила. Оскільки Україна застосовуватиме більше правил ЄС стосовно товарів, інші торгові партнери будуть змушені дотримуватися цих правил, якщо вони бажатимуть продовжувати продавати свої товари на українському ринку.

Підписання ЗВТ+ знищить суверенітет України у сфері торговельної політики

Це не так

ЗВТ+ поширюватиметься тільки на торгівлю між ЄС та Україною і не передбачає створення митного союзу з делегуванням повноважень у сфері торговельної політики наднаціональним органам. Тому Україна матиме можливість вільно визначати власний торговельний режим та політику щодо торгівлі з усіма іншими країнами світу. Тобто існуючі домовленості України про вільну торгівлю та її поточні переговори, наприклад, з Європейською асоціацією вільної торгівлі, СНД, Канадою та Туреччиною залишатимуться в силі.

Відкриття ринку для ЄС призведе до економічного колапсу в Україні

Це не так

Дехто хто в Україні побоюється, що ЗВТ+ відкриє двері для імпорту з ЄС, який заповнить український ринок і витіснить з нього українські товари. Це не так. Перш за все, ЗВТ+ є взаємною угодою, яка відкриває українським підприємствам такі ж можливості на ринках ЄС, як і для європейських компаній – на українському ринку. Насправді, через те що відповідно до положень ЗВТ+ ЄС має відкрити доступ до свого ринку швидше, ніж Україна, протягом перших років після підписання ЗВТ+ Україна матиме кращі умови доступу до ринку ЄС, ніж ЄС матиме для доступу до ринку Україна. По-друге, товари з ЄС вже сьогодні широко представлені на українському ринку і фактично зіштовхуються з дуже невеликою кількістю торговельних бар'єрів на шляху до цього ринку, якщо не враховувати тарифів. І навіть для тарифів, ці бар'єри є порівняно низькими і в середньому ставки ввізного мита для товарів походженням з усіх ринків складають 5% для несільськогосподарських товарів та 11% - для сільськогосподарських товарів. Середні тарифні ставки, які фактично застосовуються до товарів, що ввозяться з ЄС, є навіть меншими, що означає, що вплив лібералізації тарифів для товарів з ЄС буде дуже обмеженим.

Все зміниться негайно

Це не так

Часто вважають, що Україна буде змушена ухвалити усі європейські правила негайно після завершення переговорів, що означатиме негайні величезні витрати як для української держави, так і для українських підприємств. Це не так. ЗВТ+ впроваджуватиметься поступово і українські правила ведення бізнесу будуть змінюватися поступово упродовж певного періоду часу. Для запровадження деяких заходів Україна матиме у своєму розпорядженні 15 років. Тому українські підприємства матимуть достатньо часу, щоб пристосуватися та скорегувати свою роботу перш ніж почати дотримуватися нових правил.

ЗВТ+ вигідна тільки для великих підприємств

Це не так

Незважаючи на відкриття величезних можливостей для великих товаровиробників, гармонізація законодавства України із законодавством ЄС означатиме, що всі підприємства (великі, середні та малі) повинні будуть прийняти ці правила та дотримуватися них. Це означає, що малі та середні товаровиробники будуть готові постачати товари на європейських ринок у будь-який час, коли буде така нагода. Крім того, угода також поширюватиметься і на інші сфери, що створюватиме додаткові можливості, наприклад, щодо доступу до ринків послуг в ЄС.

ЗВТ+ важливіша для ЄС, ніж для України

Це не так

ЄС є найбільшим торговим партнером України, на якого припадає приблизно 30% усього експорту України, у той час як частка експорту ЄС в Україну складає лише 1% від загального експорту ЄС.

ЗВТ+ матиме значення тільки для експортерів

Це не так

Багато хто вважає, що ЗВТ+ не впливатиме на них, оскільки вони не торгують та не збираються торгувати з ЄС. Разом з тим, ЗВТ+ та тісніші зв'язки з ЄС впливатимуть на всі підприємства та споживачів в Україні в процесі гармонізації багатьох законів і процедур із законодавством та процедурами ЄС та подальшого застосування цих законів і процедур на національному рівні по всій країні.

Це забезпечить низку переваг для усіх підприємств в Україні. Перш за все, це створить чіткі та прозорі правила та процедури ведення бізнесу в багатьох сферах, в яких зараз склалася непроста ситуація. Це означатиме, що українські підприємства отримають ділове середовище, в якому матимуть можливість ефективно планувати та розвивати власний бізнес. Оскільки нові закони і правила мають бути прозорими і зрозумілими та запроваджуватися відповідно до європейських стандартів, існуватиме менше можливостей для зловживань, які збільшують витрати для законного бізнесу.

У чому полягає вигода?

Кращий доступ до великого ринку

Європейський Союз – це найбільший єдиний ринок в світі, який складається з 28 країн та охоплює населення, чисельність якого в 11 разів перевищує чисельність населення України. Це понад 500 мільйонів споживачів, середній дохід яких складає 39,000 доларів США³. Для того, щоб Україна могла легко та ефективно продавати свої товари на цьому ринку, відповідні регламенти, стандарти вимоги щодо безпеки продукції мають бути гармонізовані відповідно до вимог ЄС. Після гармонізації та впровадження ЗВТ+, більш тісна економічна інтеграція забезпечить українським товарам кращі умови доступу до ринку ЄС.

Нижчі ставки ввізного мита для українських товарів

Одним з головніших наслідків ЗВТ+ для підприємств буде негайне скасування ввізного мита для більш ніж 97% усіх товарів, що експортуються з України до ЄС, включаючи сільськогосподарські товари.

Тільки для 3% експорту (деякі сільськогосподарські товари) ввізні мита не будуть повністю скасовані. Навіть для цих товарів певна частина експорту в межах тарифних квот буде здійснюватися на безмитній основі. Разом з тим, така частка обмеженого експорту (відома як тарифна квота) є досить суттєвою і за розрахунками⁴ після набуття чинності ЗВТ+ відразу більше ніж 99% існуючого українського експорту до ЄС буде ввозитися без сплати імпортного мита.

³ База даних Євростат

⁴ За розрахунками авторів на основі аналізу тарифів та тарифних квот для головних 100 товарів експорту у 2012 році, на які припадає 60% загального експорту.

У наступній таблиці наведена детальна інформація про тарифну економію внаслідок запровадження ЗВТ+ для основних експортних товарів з України (на які припадає майже 60% усього експорту до ЄС):

Експорт сільськогосподарської продукції в ЄС

Товари	Мито ЄС, що зараз сплачує Україна	Мито/квота за ЗВТ+
Овочі, фрукти та горіхи (ГС 0713, 0802, 0811)	До 20.8% + 8.4€/100kg/net	0%
Пшениця (ГС 1001)	До 186€/т	0% для перших 950 тис. тон із збільшенням до 1 млн. тон протягом 5 років Експорт у 2012 р. – 1,522 млн. тон
Кукурудза (ГС 1005)	До 94€/т	0% для перших 400 тис. тон із збільшенням до 650 тис. тон протягом 5 років Експорт у 2012 р. – 1,182 млн. тон
Соєві боби, насіння та олійне насіння (ГС 1201, 1204, 1205, 1206, 1207, 1507, 1512, 2306)	До 9.6%	0%
Вироби з шоколаду (ГС 1806)	До 43%	0% для перших 2 тис. тон із збільшенням до 3 тис. тон протягом 5 років Експорт у 2012 р. – 45 тис. тон
Фруктовий сік (ГС 2009)	До 33.6% + 20.6€/100kg/net	0% для перших 10 тис. тон із збільшенням до 20 тис. тон протягом 5 років Експорт у 2012 р. – 42.56 тис. тон
Спирт (ГС 2208)	До 1%/об/гкл+6.4 €/hl	0% для перших 27 тис. тон із збільшенням до 100 тис. тон протягом 5 років Експорт у 2012 р. – 11 тис. тон

Експорт несільськогосподарської продукції в ЄС

Товари	Мито ЄС, що зараз сплачує Україна	Мито/квота за ЗВТ+
Мінеральне паливо (ГС 25-27)	До €2.6/t/net	0% перехідний період до 3-х років
Хімічна продукція (ГС 28-38)	До 17.3%	0% перехідний період до 7-ми років
Вироби з пластику (ГС 3907, 3920, 3923)	До 6.5%	0% перехідний період до 3-х років
Деревина та вироби з дерева (4401-3, 4407, 4410, 4412, 4415, 4418)	До 10%	0% перехідний період до 5-ти років
Текстиль та одяг (ГС 5601, 6303, 6307)	До 12%	0%
Устаткування та електроприлади (ГС 84-85)	До 14%	0% перехідний період до 7-ми років
Транспортні засоби та обладнання (ГС 8606, 8708, 8802, 8901)	До 7.7%	0%
Медичне обладнання (ГС 9018, 9401, 9403)	До 5.6%	0%
Спортивне обладнання (ГС 9506)	До 4.7%	0%

Доступ до державних закупівель в країнах ЄС

Гармонізація законодавства та процедур в сфері державних закупівель надасть можливість українським підприємствам приймати участь на рівних умовах з європейськими підприємствами у проведенні робіт за державним замовленням, наданні послуг та у проведенні тендерів на рівні ЄС, національному та регіональному рівні. Обсяг цього ринку складає майже 2,5 трлн. доларів США.

Збільшення обсягу виробництва

	Обсяг виробництва в Україні
Сільське господарство, рибне та лісове господарство	+1.1%
Злакові/олійне насіння	+1.1%
М'ясо	+2.2%
Цукор/кондитерські вироби	+4.7%
Рослинні та тваринні жири	+5.5%
Фрукти та горіхи	+3.8%
Устаткування та електроніка	+7.4%
Автомобілі/запасні частини	+4.7%
Транспортне обладнання	+3.3%
Чорні метали	+2.6%
Вироби з металу	+5.8%

Дослідження⁵ дозволили визначити низку секторів в Україні, у яких існує можливість збільшення обсягу виробництва внаслідок гармонізації з правилами та нормами ЄС. Ці сектори включають наступні:

⁵ CEPS, IFW & ICPS (2006 р.): Перспективи поглибленої угоди про вільну торгівлю між ЄС та Україною, та ECORYS (2008 р.): Оцінка впливу ЗВТ+ між ЄС та Україною.

Нижчі ціни та вищий рівень життя

Україна також знизить тарифні ставки на імпорту з ЄС. Це призведе до збільшення імпорту з ЄС, що забезпечить більш широкий вибір для споживачів та зниження цін. Виробники в Україні отримають доступ до широкого спектру більш дешевих промислових товарів, комплектуючих та обладнання.

Крім того, кращі стандарти охорони здоров'я та безпеки продукції також будуть вигідними для українських споживачів, оскільки для них буде гарантована якість товарів, що продаються, а також більша безпека для всіх.

Кращий доступ до ринків третіх країн

Кращий доступ до ринків третіх країн буде забезпечений завдяки гармонізації технічних регламентів та стандартів згідно з вимогами ЄС та перехід на прийнятні в усьому світі стандарти шляхом укладання з ЄС угод про взаємне визнання, що також передбачатиме перспективу визнання відповідних українських товарів на ринках США, Японії, Канаді та Кореї.

Фундамент для реформ

Приведення українського законодавства в багатьох сферах комерційної діяльності у відповідність вимогам ЄС за програмою, визначеною у ЗВТ+, встановить графік поліпшення внутрішнього інвестиційного клімату та перехід до більш прозорих правил ведення бізнесу, які б зробили внутрішнє економічне середовище більш привабливим для іноземних та вітчизняних інвесторів. Це дозволить зменшити витрати та рівень ризику в бізнесі, а також підвищити передбачуваність інвестування в Україні.

Подальші кроки

Однак зазначене не означає, що переваги ЗВТ+ будуть реалізовані автоматично. Український Уряд, Верховна Рада та бізнес повинні працювати разом, щоб забезпечити впровадження цієї угоди, визначити перспективні напрями та забезпечити, щоб підприємства максимального скористалися можливостями, що надаються в рамках ЗВТ+.

Що має зробити Уряд України

ЗВТ+ вимагає від України приведення значної частини її законодавства та процедур у відповідність вимогам ЄС. Це означатиме, що Уряд повинен переглянути закони та адміністративні процедури та змінити їх таким чином, щоб забезпечити відповідність нормам та процедурам ЄС. Очікувані переваги ЗВТ+ можна реалізувати тільки в рамках цього процесу. Наприклад, зменшення витрат та підвищення передбачуваності в бізнесі може бути забезпечено через вдосконалення адміністрування бізнесу.

Це означатиме, що Уряд має спланувати, узгодити та впровадити всеосяжну програму державних реформ, для чого необхідно забезпечити необхідну технічну компетентність та ініціативу, спрямовану на забезпечення виконання зобов'язань України в рамках ЗВТ+.

Незважаючи на необхідність підтримки з боку ЄС, держав – членів ЄС та міжнародних організацій, уряд повинен демонструвати політичну волю в реалізації ЗВТ+ відповідно до графіку, визначеного угодою.

Верховна Рада

Глибокі реформи передбачатимуть запровадження та реформування значної частини законодавства України, що належить до сфери компетенції та відповідальності Парламенту України. І дійсно – деякі ринкові можливості для українського бізнесу можна буде реалізувати тільки за умови впровадження необхідного законодавства. Наприклад, українські підприємства отримають такі ж умови доступу до ринку державних закупівель ЄС, що й європейські компанії, тільки після того, як Україна сама ухвалить відповідні директиви ЄС.

Тому протягом наступних декількох років необхідно буде реалізувати в Україні всеосяжний пакет законодавчих реформ, який би віддзеркалював відповідне законодавство ЄС. Більш того – для забезпечення реалізації вигід від ЗВТ+ необхідно буде весь час переглядати українське законодавство з метою відображення змін в директивах ЄС в тих галузях, яких стосується ЗВТ+.

Тому від Верховної Ради вимагається забезпечення співробітництва між представниками різних партій, координації та аналізу відповідних зобов'язань, обов'язків та відповідності чинного та нового законодавства з тим, щоб забезпечити відповідність українського законодавства вимогам ЗВТ+ для реалізації переваг цієї угоди для бізнесу та суспільства взагалі.

Щоб досягти цього, необхідно вдосконалити існуючі системи та рівень усвідомлення завдань, які стоять перед Верховною Радою, щоб забезпечити відкритість перетворень, ефективного виконання обов'язків по відношенню до країни в сфері захисту національних інтересів та в процесі впровадження відповідного законодавства.

Бізнес

Міжнародні торговельні угоди та ефективне внутрішнє бізнес середовище є важливими складовими економічного зростання та розвитку, хоча самі по собі вони не забезпечують ніякої реальної вигоди. Вигода від торгівлі реалізується підприємствами, які користуються наявними можливостями.

Тому підприємства мають розробляти, планувати та реалізувати стратегії, необхідні для того, щоб скористатися відповідними можливостями. Що саме могли б для цього зробити підприємства та бізнес організації в Україні?

1. Краще зрозуміти угоду та всі її відповідні норми (перекласти її з юридичної мови на мову, зрозумілу для бізнесу)
2. Проаналізувати загальні та відповідні галузеві можливості, які відкриває ЗВТ+ (у тому числі відповідний розклад)
3. Проаналізувати ринкові вимоги, яких необхідно дотриматися для реалізації цих можливостей (надати необхідну інформацію), наприклад, стосовно ринків ЄС для товарів, для яких скасовуються тарифи
4. Проаналізувати, які зміни у відповідних секторах необхідно буде реалізувати з часом для того, щоб забезпечити ведення торгівлі з ЄС або в межах України після приведення українського законодавства у відповідність стандартам ЄС
5. Здійснювати стратегічне планування з тим, щоб скористатися можливостями, що виникатимуть у короткостроковій, середньо та довгостроковій перспективі
6. Здійснювати необхідні інвестиції в підприємства для задоволення потреб внутрішнього та європейського ринків
7. Забезпечувати постійний моніторинг та підтримку можливостей, що відкриваються – наприклад, розсилання зацікавленим компаніям інформаційних повідомлень про державні замовлення, що пропонуються в країнах ЄС

Представники підприємств можуть зв'язатися з Департаментом європейської інтеграції, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України

Тел./факс (044) 286 72 37

e-mail: ukraine-eu@me.gov.ua